

A lelőhelyen elég sok a leletanyag nélküli vagy csak állatcsontot tartalmazó gödör s árok, így ezek keletkezése bizonytalan. Van egy melléklet nélküli csontvázas sír is, körülötte szarmata gödör és Árpád-kori árok. Kora kérdéses. A temető többi része még nem került elő.

A feltáráson részt vett Mali Antal restaurátor.

OTTOMÁNYI KATALIN

328. Veresegyház, Csonkás-dűlő

(Pest megye) B

A 2001 késő őszén megkezdett régészeti kutatást 2002-ben fejeztük be a 6. sz. lelőhelyen. Mintegy 500 m²-en 11 objektumot tártunk fel, legtöbbjük agyagkitermelő gödör lehetett. Igen kevés bronzkori cserepet és állatcsontot találtunk. Ház, kemence nem került elő.

TETTAMANTI SAROLTA

329. Veszprém, várkút

(MRT 2. k. 51/b lh.)

(Veszprém megye) Kú, Ú

2002. május 24. és június 6. között elvégeztük a veszprémi várkút feltárást. A kút kitisztítását 29,50 m-nél kezdtük, 40,80 m-nél értük el az alját. Felső része 3,25 m mélységig kővel falazott, többi részét a Várhegy dolomit sziklájába vésték bele. Átmérője 1,38 m.

Betöltése mintegy 34 m-ig legújabb kori anyagot tartalmazott: a Gizella-kápolna és a nagypréposti-palota 1980/1990-es évekbeli javításainak törmelékét (vaskorlát, sitt, ácskapocs, törmelék stb.). Közte az 1960-as évektől kezdve napjainkig a turisták által bedobált pénzérmék, kb. 250 kg (mintegy 80% magyar, 20% külföldi). Előkerült egy J. F. Kennedy amerikai elnököt (1961–1963) ábrázoló aranymedál is. 34 m-től lefelé végig 18. századi törmeléket, illetve feltöltést találtunk. Nagyszámú faanyag (gerendák, zsindelyek, dongák, kisebb-nagyobb deszkatöredékek, esztergált hordócsap, de természetes ágdarabok is), különféle magok és termések (cseresznye, őszibarack, szilva, mogyoró, gesztenye stb.), a kútlánc 16 m hosszú darabja és több további kisebb tartozéka, vas szerelvények (ácskapocs, kovácsolt szegek), óntányér, kerámia- és üveg-töredékek, állatcsontok, cseréppipa-töredékek, csontgombok, szerszámok (2 véső, 1 ráspoly), lópatkók, zablátöredék, 1 db rézpenz, bélyeges téglák töredékei kerültek elő.

A kút használatával valószínűleg a Tumler-féle vízvezeték megépültével (1766–1769) hagytak fel, s ekkor kezdhették el betölteni. A vízvezetékkel kapcsolatban álló, a püspöki palota homlokzatán elhelyezett csörgőkútból ugyanis sokkal egyszerűbben lehetett vizet venni, mint a mély Várkútból.

Korábban nyilván ügyeltek a Várkút tisztaságára, időnként tisztíthatták is. Feltehetően ez lehet az oka annak, hogy onnét korábbi leletanyag nem látott napvilágot. A kutat egykor talán faszindellyel fedett deszka kút-

ház fedhette, amely leégésekor beleszakadt a kútba. Valószínűleg – legalább részben – innét származhatnak a jelentős faanyag és a fémalkatrészek. 38,40 m-nél oldalról karsztvíz erecske folyik bele a kútba, így annak alján újra víz található.

RAINER PÁL

330. Veszprém, Veszprémvölgyi apácakolostor

(Veszprém megye) Kö, Kú

A 2002. évi kutatás legfontosabb feladatának azt tekintettük, hogy a korábbi feltárások eredményeit kiegészítsük, illetve olyan területeken, mint pl. a jezsuita templom északi oldala, új információt szerezzünk. Feltárást folytattunk az ásatási területet délről határoló kerítésfal déli, Séd felé eső oldalán is.

A 9. szelvényben–35. árokban előkerült egy helyiség északkeleti sarka. Feltételezzük, hogy esetleg oldal-kápolna vagy más, kiemelkedő tér lehetett, hiszen ezen belül voltak megtalálhatók a sírok, melyek ettől északra nem fordultak elő. Ezt korábban – tévesen – temetőfalnak, a kolostor körítőfalának gondoltuk. Valószínűbb, hogy valamilyen jelentősebb fedett tér lehetett. A falsarok dél felé tartó faláról a 37. árokban megállapítottuk, hogy a késő gótikus templom északi hajófalától elvált, annál későbbi. A következő periódusban északról köpenyezték ezt a falat, mely keleti végén egy sarkot képezve északra fordul, ám itt sokkal vékonyabb, mint a köpenyezésnél. Ezután nyugatra fordul és megegyezik az 1999-ben már azonosított vékony, K-Ny irányú fallal. Ekkor a korábbi periódusú falsarok K-Ny irányú falszakaszát visszabontották. Efölött átfutott egy új, immáron öntött mészhabarcspadló, ám az egykori falsaroktól délre eső, az északi templomfalhoz becsatlakozó fal továbbra is megmaradt. Ehhez a legutolsó periódusban csatlakozott egy enyhén ferde irányú, kelet felé tartó fal, mely minden bizonnyal a kolostor és egyúttal a temető (melynek sírjait megtaláltuk) körítőfalaként szolgált.

A 10. szelvényben az említett dupla fal északi (későbbi) fala került csak elő, a déli – úgy látszik – valahol befordul a 3. árok és a 10. szelvény között, vagy ennek falkiszédését látjuk a szelvény keleti metszetfalában (8–9. réteg). E fal azonban későbbi a dongaboltozatos helyiség keleti falának északi meghosszabbításában talált falnál. Egy É-D irányú falomladék formájában egy sekély alapozású fal jelentkezett a szelvény keleti metszetfala mellett, azzal párhuzamosan, nem tudjuk, mihez tartozhatott.

A 31-31/c árokban a következő periodizációt határoztuk meg. A belső padkás, téglány alakú helyiség É-D irányú falaihoz képest a déli zárófal (benne a küszöbkövel) utólagosnak tűnik, ám véleményünk szerint csak későbbi építési fázis. A déli fal behúzása után két támpillér maradt dél felé. Ez talán egyidős volt azzal a K-Ny irányú kerítésfallal, mely közvetlenül a modern kerítéstől északra, azzal párhuzamosan húzódott. Ezt a ke-

rítésfalat köpenyezték északról, majd később visszabontották. Ugyanekkor visszabontották a keletebbi támpillér végét is. Legvégül egy falrabló gödörrel elpusztították mindkét falnak a nyugati folytatását.

A 34. árok déli felében középen egy falat (pillért?) találtunk, melynek ma már csak a nyugati és északi falsíkja látszik, a délit a modern kerítés, keleti folytatását a középkori ráépítések fedik. Ennek korára vonatkozóan nincs támpontunk. Az árok délnyugati sarkában egy vörös kövekből épített faltetőt találtunk, ez az időben következő fal itt. Ezt nemcsak egy későbbi öntött mészhabarcspadló fedi le, hanem a kettő között sárga agyag és faszenes réteg is található. Ebből már 13–15. századi kerámia került elő. Elképzelhető, hogy esetleg valami tűzhely, vagy kemencekonstrukció felszínéről van szó. Ebben az esetben hozzá tartozhatnak azok a vörös kövek is, amelyek a nyugati metszetsfalban jelentkeztek (az árok belsejében nem!), és a hozzá futó faszenes réteg e tűzhelynek az emléke. A következő lépésben megépült a K–Ny irányú fal, mely esetleg (irányát tekintve legalábbis) megegyezik 31-31/c-ben már ismertetett dupla kerítésfal déli, korábbi falával. Érdekesség ugyanakkor, hogy déli falsíkja itt vakolt, meszelt. A faltól délre egy zárt helyiség húzódott, öntött mészhabarcspadlója is előkerült, sőt a modern kerítésfal alatt át is húzódott. Ugyane falnál későbbi periódusban (fázisban?), tőle elválóan egy fehér, meszes habarcsú, É–D irányú fal jelentkezett, felszínén egy gerenda (ablakkönyöklő?) húzódott, ennek beültetése az egykori kerítésfalba megmaradt egy gerendafészek formájában. Nem tudjuk e helyiség funkcióját.

A 33-33/a árokban a tó alá futó falaknak csupán a tetejét sikerült megfigyelnünk a magas talajvízben. E falak korára nézve csak a 33/a szondájában tapasztalt, a D felé futó vastag, falhoz tapadó rétegek segíthetnek. Az alsóbb rétegek 12–13. századiak, felül 13–14. századiak, a fal ezekbe van vágva. Nem tudjuk, mi lehetett az a falomladékkal és kevert agyaggal betöltött gödör, melyből 15. századi kerámia került elő.

Az ásatáson befejeztük egy korábban megkezdett szondánkat, mely a dongaboltozatos helyiség északnyugati sarkát kívülről vizsgálta. Egyrészt kiderült, hogy a dongaboltozatos helyiség – korábbi megállapításainkkal ellentétben – korábbi a hozzá nyugatról csatlakozó folyosófalnál. A helyiségbe a folyosó felől vezető ajtó szintén utólagos az átépített kávéval együtt. A szondánkban viszont előkerült egy gödör, melyből kora Árpád-kori kerámia került elő. E gödör betöltése benyúlt a dongaboltozatos helyiség északnyugati (eredeti, tehát nem az ajtókávéval átalakított) alapozása alá.

Másik fontos kutatásunkat a 42. árokban végeztük. Itt ismét megtaláltuk a 2000-ben már feltárt malomkövet, sőt nagyobb felületen bontani is kezdtük. Ennek során megtaláltuk a 2000-ben már azonosított, sárga agyagba rakott alapozású, É–D irányú falat. Ez azonban a malomkő vonalában megszakad. A malomkőtől nyugatra egy K–Ny irányú fal indul, mely nekifut a kései,

trapéz alakú udvar keleti falának. Megállapítottuk, hogy ezt a keresztfalat belefoglalták, s hogy e kései fal alatt átfut egy öntött mészhabarcspadló, mely ettől a K–Ny irányú (osztó)faltól északra a 42. árokban előkerült. A malomkő körül egy téglalapozás húzódott, belül vörösre égett agyaggal, ami egy kemence alapozására utal, melynek platniját képezte maga a malomkő is. Úgy gondoljuk, hogy egy keletről fűtőnyíláson át fűthető kemencéről van szó, melyből két helyiséget lehet fűteni. Véleményünk szerint a fentiek alapján rekonstruálható épület megegyezik a Konch mester féle épülettel. Probléma viszont, hogy az oklevélben meszes habarcsba rakott falakról van szó, míg itt agyagba rakott köveket látunk.

Lényeges megfigyeléseket tettünk a jezsuita templom környékén is. A 36. árokban megtaláltuk a késő gótikus északi diadalívpillérnek megfelelő északi támpillért, illetve attól keletre egy lépcsőzetes aláfalazást, mely ennél későbbi, és egyértelműen a barokk templomnak a gótikus támpilléren túlnyúló sarkát falazták alá, statikai okokból. Még egy É felé néző támpillért találtunk a 39. és 40. árokban, mely arra utal, hogy a nyújtott szentély két boltszakaszos lehetett.

FÜLÖP ANDRÁS – KOPPÁNY ANDRÁS

331. Vésztő, Bikeri
(MRT 6. k. 20. lh.)
(Békés megye) R

A magyar–amerikai Körös Regionális Régészeti Program – amelynek célja a késő neolitikum–kora rézkor átmeneti időszakának vizsgálata az Alföldön – harmadik ásatási idényére a lelőhelyen 2002. június 24. és augusztus 2. között került sor.

Folytattuk a tavaly megkezdett két szelvényünk feltárását, valamint ezekhez kapcsolódóan új felületeket is nyitottunk.

A 2. szelvényben befejeztük a tavalyi, „nyílhegyes” házunk Ny-i oldalának bontását, valamint némileg a padlószint alá bontottuk a K-i megnagyobbításba eső épületet. A feltárás során nagy mennyiségű, elsősorban tárolóedényekből származó tiszapolgári töredék került innen is elő. A feltárás során a szelvény Ny-i részében egy É–D-i irányú, a házainkkal egykorú árok részletét bontottuk ki.

A megnagyobbított 3. szelvény D-i részének bontása során újabb épületet találtunk. A feltárás során rendkívül nagy mennyiségű tiszapolgári kerámia került elő a padlószintről. Elvégeztük lelőhelyünk geomágneses felmérését is. A felvétel alapján kettős, mintegy 70 m átmérőjű körárokrendszer kerítette a települést. Az árkon belül 3-4 további ház, valamint egyéb objektumok képe ismerhetők fel. A körárokrendszer jellegének tisztázása végett az É-i illetve az ÉK-i részen két szelvényt nyitottunk. Kiderült, hogy nem kettős, hanem hármas árokrendszer vette körbe a települést. Az árkokból kizárólag tiszapolgári korú edénytöredékek kerültek felszínre.